

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DÜZENLENMİŞ VE DÜZENLENMEMİŞ ALANDA İŞARETLENDİRME

Ufuk ABACIOĞLU

TÜBİTAK, Ulusal Metroloji Enstitüsü (UME)

ÖZET

Avrupa Birliği'nin, "Tek Büyük Avrupa Pazarı"ni oluşturma hedefi, ancak üye ülkeler arasındaki bütün ticaret engellerinin karşılıklı olarak kaldırılmasıyla gerçekleştirilebilecek bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. 1985'de topluluk tarafından kabul edilen yeni yaklaşım kararı karşılıklı tanıma ilkesi sonucu ortaya çıkmıştır. Klasik yaklaşımın eksikliklerini tamamlamanın yanısıra farklı bir bakış açısı getiren Yeni Yaklaşım'da uygulamalar, düzenlenmiş ve düzenlenmemiş alan olmak üzere iki platformda ele alınmıştır. Bu çalışmada, düzenlenmiş alanda direktifler kapsamında uygulanan e işareti, E işareti, CE işareti, ex işareti, düzenlenmemiş alanda yer alan anahtar işareti "Keymark", Eko-etiket hakkında bilgi verilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Avrupa Birliği, CE işareti, e ve E İşareti, ex işareti, Keymark.

1. GİRİŞ

Tarih boyunca devletler güçlerini arttırmak amacıyla başta ekonomi olmak üzere çeşitli alanlarda bölgesel entegrasyonlara yönelmişlerdir. Bölgesel entegrasyon, belirli bir coğrafyayı paylaşan ülkelerin, ekonomilerini, pazarlarını, üretim süreçlerini, hatta siyasi ve stratejik güçlerini birleştirme yönünde harcadıkları çabalar olarak tanımlanmaktadır.

2. Dünya Savaşı'ndan sonra yoğunluk kazanan ekonomik entegrasyonlardan temeli 1957'de imzalanan Roma Antlaşması'yla atılmış olan Avrupa Birliği (AB), 1957'den bu yana oluşum sürecini başarı ile tamamlamış, günümüze derinleşerek¹ ve genişleyerek² ulaşmıştır. Avrupa'da oluşturulmaya çalışılan, temeli gümrük birliğine dayalı bu yeni yapılanmada, malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımındaki kısıtlamaların ve milli bazda uygulanan kotaların ortadan kaldırılmasının istenen hızla gerçekleşmediğinin gözlenmesi üzerine Avrupa Pazarı'nın oluşumunu hızlandırmak için 1985 yılında yeni bir hedef olarak "Tek Pazar" hedefi belirlenmiştir.

Avrupa Birliği, geçirdiği aşamalardan sonra, bugün bulunduğu noktada ekonomik entegrasyonu sağlamış fakat parasal birliğe henüz ulaşamamıştır. Avrupa Merkez Bankası'nın ve EURO adı verilen para biriminin kabulüyle birlikte ekonomik entegrasyon işlemi tamamlanacak, onu izleyen hedef olan siyasi birlik için çalışmalar başlayacaktır.

¹ derinleşme :ulaşılmak istenen noktaya yaklaşıması

² genişleme :daha çok ülkenin katılımı

Avrupa Birliği temel hedefi *Tek Büyük Avrupa Pazarı* 'nı oluşturmak, bu oluşumun amacı da, gerçek anlamda Avrupa Birliği'ni ticari piyasalarda inşa etmek olarak ele alındığında, bu birleşmenin ancak Avrupa Birliği üye ülkeleri arasındaki bütün ticaret engellerinin karşılıklı olarak kaldırılmasıyla gerçekleştirilebilecek bir yapı olduğu görülmektedir. Bu ticari engelleri, uluslararası ticarete malların serbest dolaşımını kısıtlayan fiziki, mali ve teknik tarife dışı engeller oluşturmaktadır. AB üye ülkeleri arasındaki coğrafi sınır kapılarında uygulanan fiziki kontroller, fiziki engeller, üye ülkelerin katma değer vergileri tahsilatını denetlemek üzere aldıkları ve özellikle gümrük kapılarında yoğunlaştırdıkları tedbirlerden ileri gelen çeşitli güçlükler, mali engeller olarak tanımlanmaktadır. Tarife dışı engellerden en önemli grubu oluşturarak uluslararası ticarete teknik engeller, üye ülkelerin sağlık, standartlar, çalışma, güvenlik, tüketiciyi koruma veya evre koruma gibi faktörler ile belirlemiş oldukları ulusal mevzuatlarının, amaçları aynı olmakla birlikte birbirinden farklılık göstermesi dolayısıyla malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımını kısıtlaması olarak bilinmektedir.

Avrupa Birliği yesi devletler mevcut teknik engelleri ortadan kaldırabilmek amacı ile 1969 yılında geliştirilen "Klasik Yaklaşım" ya da diğer adıyla "Tek Elden Harmonizasyon" yaklaşımı ile ulusal düzenlemeler arasındaki farklılıklar nedeniyle ortaya çıkan teknik engellerin kaldırılması için genel bir programı yürürlüğe koymuşlardır. Klasik Yaklaşımın temel ilkesi, mevzuat düzeyindeki teknik kurullarla bunlara eř etkiye sahip standartların tümünün uyumlaştırılmasıdır. Bu yaklaşım çerçevesinde 55 tanesi Motorlu Taşıt Araçları için olmak üzere yaklaşık 100 direktif çıkartılmıştır.

Test, belgelendirme ve uygunluk incelemeleri ile ilgili konular başta olmak üzere Klasik yaklaşımdaki eksikliklerin 1985'de kabul edilen Yeni Yaklaşım kararları ile giderilmesi öngörülmüştür. Yeni Yaklaşım çerçevesinde uyumlaştırma piyasaya sunulan rnlerin Birlik içinde serbest dolaşımını sağlamak için uyulması gereken 'temel güvenlik gerekleri'ne göre Roma Anlaşması 100. maddesine dayanarak hazırlanan direktiflerin benimsenmesiyle sınırlı tutulmuştur.

Yeni Yaklaşım direktifleri, Klasik Yaklaşımdaki gibi ürünleri tek tek ele almak yerine, kullanım amaçları baz alınarak belirlenen ürün gruplarına göre hazırlanmaktadır; bir ürün grubunda bulunması gereken temel gereksinimler belirlenerek genel hatlarıyla ifade edilmektedir. Yeni yaklaşım direktifleri pek çok sayıda ürünle ilgili olabileceği gibi, tek bir ürün de birden fazla direktif kapsamında olabilir. Bu durumda ilgili direktiflerin tümünün gereklerini yerine getirmek zorunludur.

Yeni Yaklaşımın tamamlayıcısı olarak geliştirilen ve genel anlamıyla test ve belgelendirme mekanizmalarına ilişkin düzenlemeleri içeren Küresel Yaklaşım da, düzenlemelerin karşılıklı tanınması ve yapıların birbirine yaklaştırılması ile güvenin artması için bir temel oluşturarak, Klasik Yaklaşım'da eksikliği hissedilen karşılıklı tanınma ilkesini yürürlüğe koyan bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avrupa Birliği Mevzuatı çerçevesinde 300 direktif çıkarılacağı düşünülmektedir. Günümüze kadar 19 Yeni Yaklaşım Direktifi çıkarılmış, 15 direktif ile ilgili çalışmalar da hızla sürdürülmektedir. řu anda AB'ndeki eğilim, Yeni Yaklaşımın giderek daha fazla geçerli olacağı ve daha çok ürünü kapsayacağı yolundadır.

2. DÜZENLENMİŞ VE DÜZENLENMEMİŞ ALAN

Karşılıklı tanıma ilkesi sonucu ortaya çıkan Yeni Yaklaşım kapsamında, düzenlenmiş ve düzenlenmemiş alan kavramlarının ayırımının iyi yapılması ve bu platformdaki uygulamaların daha yakından incelenmesi gereklidir.

Düzenlenmiş alan, Avrupa Birliği bünyesinde kamu kontrolü ile uyulması zorunlu kılınmış, AB Komisyonu tarafından düzenlenen yeni yaklaşım ve eski yaklaşım direktiflerinin kapsadığı alandır. Burada esas olan, güvenlik, sağlık, çevre ve tüketicinin korunması için asgari gereklere uyulmasının yasa yaptırımı yoluyla sağlanmasıdır. Ekte listesi verilen yeni yaklaşım direktiflerinde yer alan bütün ürünler, makineler, taşıt araçları ve taşıt araçları yan sanayii gibi eski yaklaşım direktifleri kapsamındaki ürünler, kamu ya da Avrupa Birliği normlarının müdahalesini gerektiren düzenlenmiş alan kapsamına girer. Avrupa Birliği komisyonu tarafından düzenlenmemiş alan kabul edilen gıda sanayii, kamu müdahalesi gerektirmesi nedeniyle, üye ülkeler bazında, düzenlenmiş alan içerisinde algılanmaktadır.

Düzenlenmemiş alan da, direktifler kapsamı dışında kalan, hiç bir şekilde kamu müdahalesini ya da Avrupa Birliği normlarının müdahalesini gerektirmeyen alandır. Kamu oyu baskısının bir sonucu olarak ortaya çıkan bu düzenlemeler, tavsiye niteliğinde olup uygulanması mecburi değildir. Ancak, ticari çıkarları doğrudan etkilemesi ve tüketicinin ürünü tercih etmesinde önemli bir rol oynaması dolayısıyla satıcı menfaatini korumak için bu düzenlemeleri uygulama yoluna gitmektedir. Düzenlenmemiş alana verilebilecek en güzel örnek tekstil sanayidir.

Düzenlenmiş alan, düzenlenmemiş alan da faaliyet gösteren organizasyonlar tarafından desteklenmektedir. Bu destek hem bu alandaki kuruluşların temel görev ve misyonlarının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmakta, hem de gerçekleştirdikleri faaliyetler ve AB komisyonu ile işbirliği çalışmalarından kaynaklanmaktadır.

Klasik yaklaşımın en önemli unsuru olan otomotiv ve otomotiv yan sanayinin kullanmakta olduğu "e" ve "E" işaretleri, Yeni Yaklaşım Direktiflerine uygunluğu gösteren CE İşareti ve patlayıcı ortamda kullanılan elektronik donanımları kapsayan ex İşareti düzenlenmiş alan, Avrupa normlarına uygunluğu gösteren Anahtar işareti "Keymark" ve etiketi taşıyan tekstil ürünlerinin sağlığa zararlı olmadığını gösteren Eko-Etiket düzenlenmemiş alan kapsamında yer alan işaretlendirmelerdir.

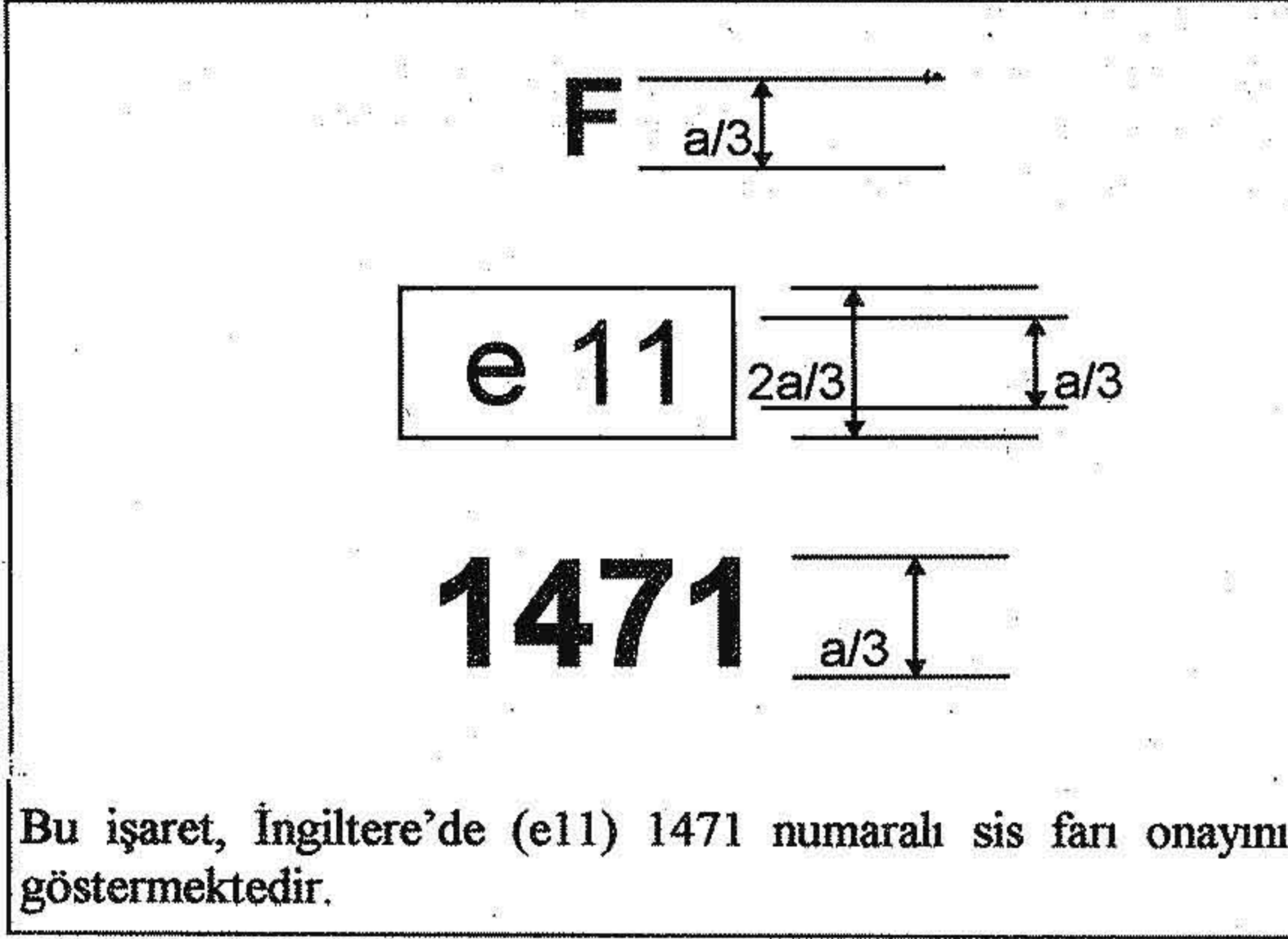
3. e İŞARETİ

e işareti, Klasik Yaklaşım Direktifleri çerçevesinde düzenlenmiş olan otomotiv ve yan sanayi mevzuatında, direktiflere uygun olarak üretilen ürüne (motorlu araçlar ve bunların römorkları, bu araçların aksam parçaları) tip onayından geçtikten sonra verilen işarettir.

Avrupa Birliği "Tip Onayı Sistemi"nin uygulamalarından olan e işareti zorunlu mevzuatın gereğidir. Avrupa Birliği Komisyonunun, otomotiv ve yan sanayi ürünleri ve dolayısıyla e işaretiyle ilgili, iki tanesi idari olmak üzere, 55 adet direktifi yürürlükte bulunmaktadır. 06.02.1970 tarihli 70/156/EEC sayılı Tip Onayı Direktifi çerçeve direktifi durumunda olup, 18.06.1992 tarih ve 92/53/EEC sayılı Konsey direktifi ile yeniden düzenlenmiştir.

92/53/EEC Konsey direktifi M1 sınıfı araçları (sürücü dışında en fazla 8 kişilik oturma yeri olan, yolcu taşımaya yönelik motorlu taşıtlar, otomobiller, küçük minibüsler v.b.) kapsamaktadır. Diğer tip araçlarla ilgili direktifler de bulunmaktadır. Ancak, üye devletler bu araçlarla ilgili ortak çalışmalarını halen sürdürmektedirler.

Bu çerçeve direktife ek olarak, araçların aksam ve parçalarını kapsayan 52 adet Konsey direktifi bulunmaktadır. Bu 52 adet direktiften otomobiller için can, mal güvenliği ve çevre ile ilgili olan 47 adet direktife göre, ancak onaylanmış kuruluş (recognized body) veya akredite edilmiş kuruluş tarafından test edildikten sonra e işareti (Tip Onay Belgesi) verilmiş olan motorlu araç aksam ve parçalarının oluşturduğu bitmiş veya tamamlanmış araç için e işareti verilmesi mümkün olmaktadır.

Şekil 1. Sis Farı İle İlgili e İşareti

(AB resmi gazetesi "Official Journal of the European Communities" den alınmıştır.)

10.08.1992 Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi'nden alınmıştır. NO. L
225/62

ARAÇ TANITMA ETİKETİ

Bunların yanı sıra, Avrupa Birliği'nde tek tekerlekli tarım ve orman traktörleri aksam ve parçalarına ilişkin çalışmalar halen sürdürül-mektedir. Bu konuda da, yürürlükte bulunan 74/150/EEC çerçeve direktif niteli-ğindeki Konsey direktifi ve bu direktife bağlı olarak aksam ve parçaları için düzenlenmiş 24 adet Kon-sey direktifi kapsamında e işareti verilmektedir.

İkinci ve daha sonraki aşamalarda, 76/114/AET Yönergesinde (düzeltilmiş son şekline göre) belirtilen araç fabrika etiketine ek olarak, her imalatçı, araca, şekilde gösterilen, ilave bir etiket koymalıdır. Bu etiket kolayca görülebilecek ve ulaşılabilir bir konumda, kullanım sırasında değiştirilmesi sözkonusu olmayan bir parçanın üzerine sıkıca tespit edilmelidir. Üzerinde, silinemeyecek bir şekilde basılmış olarak, açık bir şekilde, aşağıdaki tanıtım, burada belirtilen sırayla yer almalıdır:

Tablo 1.

İMALATÇININ EK TANITIM ETİKETİNİN ŞEKLİ

(Aşağıdaki örnek yalnızca bilgi için verilmiştir.)

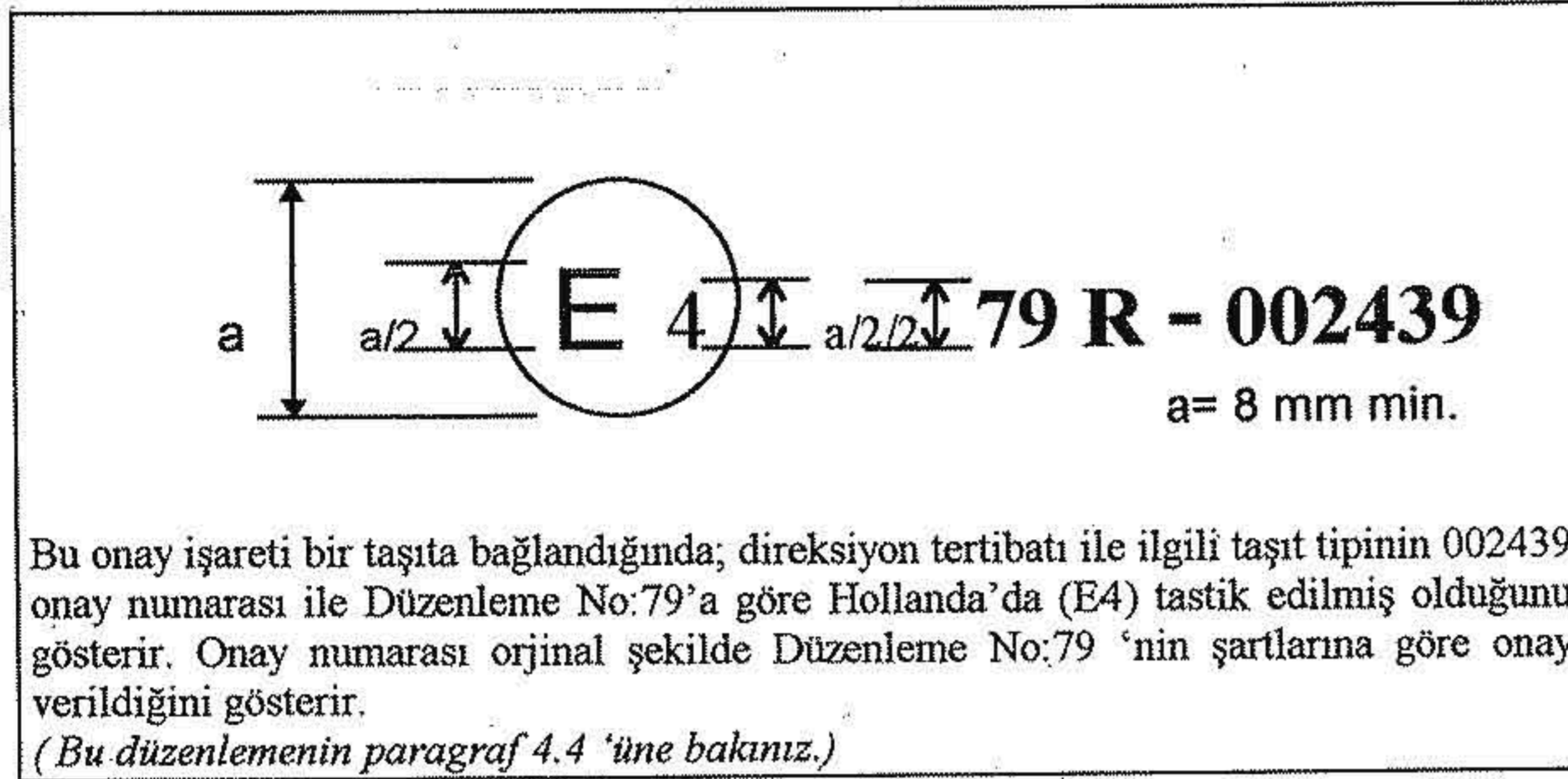
-İmalatçının adı	HENSSLER BODYWORK COMPANY
-AET Tip onay numarası	e 2*91/289*2609*01
-onay aşaması	Aşama 3
-araç seri numarası	1856
-aracın izin verilen azami yüklü kütlesi (**)	1 500 kg
-katarın izin verilen azami yüklü katar kütlesi (aracın römork çekmesine izin verilen durumlarda) (**),	2 500 kg
-önden arkaya doğru sırasıyla, her dingil üzerindeki izin verilen azami kütle (**),	1-700 kg
-Yarı römorklarda, beşinci tekerlek kingpininin taşımasına izin verilen azami kütle (**).	2-810 kg

(**) Sadece, sözkonusu onay aşamasında değer değişikliğinin meydana geldiği hallerde.

4. E İŞARETİ

Eski Yaklaşımın en önemli unsuru olan otomotiv ve yan sanayinin kullanmakta olduğu iki işareten birisi olan "E İşareti", Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (AEK) İç Ulaşım Komitesi bünyesindeki Motorlu Taşıtlar Çalışma Grubu tarafından hazırlanan ve 20 Mart 1958 tarihinde Cenevre'de imzaya açılan, "Motorlu Kara Taşıtlar Araçları Malzeme ve Aksamının onayı ve bu onayın Karşılıklı Tanınması için Müşterek Koşulların Kabulü"ne dair Cenevre Anlaşması kapsamında verilen Tip Onayını ifade etmektedir. Bu anlaşmayla, E işaretinin kullanımını düzenleyerek motorlu taşıtların uluslararası ticaretini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır.

AB üye ülkeleri, EFTA ülkeleri, Rusya, Romanya, Hırvatistan, Slovenya ve Slovakya gibi 25'in üzerinde ülkenin taraf olduğu bu anlaşmaya Japonya, Kanada, ABD ve Avustralya gibi ülkelerle bazı mesleki kuruluşlar ve dernekler gözlemci olarak katılmaktadır.

Şekil 2. Direksiyon Donanımı ile İlgili E İşareti Düzenlemesi

Cenevre Anlaşması'nın ekleri olarak düzenlenen 95 adet ECE regülasyonu isteğe bağlı olarak uygulanmaktadır. Anlaşmaya taraf olan ülkeler, uygulamayı kabul ettikleri Regülasyonlarla ilgili motorlu araç ve malzeme aksa-mı için E İşareti verme hakkına sahip olmakta ve ülkeler bazında yapılacak tip onaylarını karşılıklı olarak tanımaktadırlar.

E İşareti uygulaması aslında zorunlu bir uygulama değildir. Ancak, 95 ECE regülasyonundan 35 tanesinin zorunlu mevzuata birebir eşit uygulama olmasından dolayı zorunlu uygulama ile aynı işlemlere tabii tutulmaktadır.

Avrupa Birliği'nde idari ve teknik mevzuattan oluşmakta olan " Tip Onayı Sistemi"nin idari mevzuatı, 70/156/EEC sayılı "Tip Onayı Direktifi" ile yürürlüğe girmiş ve 1992 yılında 92/53/EEC sayılı direktif ile yeniden düzenlenmiştir. Teknik mevzuat da, Cenevre Anlaşması ve ekinde yer alan 95 Regülasyonu esas alan EEC Direktifleri ile düzenlenmiştir.

5. ex İŞARETİ

ex alanı, patlayıcı ortamda kullanılan elektronik donanımları kapsamaktadır. Bu ekipmanlar içinde en çok önem arzedenler, roketler, ateşleme sistemleri veya günlük hayatta varlığına alışık olduğumuz otomobil motoru veya çakmak, kibrit nevi tutuşturucu aletler gibi kontrollü patlayıcılardır.

Akaryakıt istasyonlarındaki benzin pompalarının bulunduğu alan, güvenliğin tamamen iyi tasarlanmış bir ex-patlamadan koruma sisteminin varlığına dayalı ortama tipik bir örnektir.

Modern fabrikaların çoğunda, yüzey temizleme, vernikleme (Laklama)/cilalama, akışkanların boru hatlarıyla nakledilmesi gibi patlama tehlikesi içeren bir ya da bir kaç ünite bulunmaktadır. Patlama önleme ekipmanları, kıyı şeridinden uzak alanları da içermek suretiyle kimya ve yağ endüstrilerinde kullanılmaktadır.

Şekil 3. Ex İşareti

5.1. Yasal Düzenlemeler

Patlama önleyici ekipmanların test ve sertifikalandırma işlemleri, direktifler kapsamında iki set kurala bağlanmıştır ;

1. Eski yaklaşım direktifleri kapsamında, sertifikaların hazırlanması ve verilmesini düzenleyen 76/117/EEC sayılı direktif ve uygulanmasına izin verilen koruma yöntemlerinin şartlarını maddeler halinde belirten 79/196/EEC direktifi birinci grubu oluşturmaktadır.

76/117/EEC direktifi patlayıcı ortamda kullanılan elektrikli ekipmanlarla ilgilidir. Ürünün Avrupa çapında serbest pazarlanmasını sağlayan ex işareti bu direktifte belirtilen gerekliliklerin yerine getirildiğinin ifadesidir.

Patlama önler (antigrizu) donanım ve malzemelerle ilgili ve yalnızca AB ülkelerini kapsamakta olan ex Anlaşması, sadece onaylanmış bir test kuruluşu tarafından direktiflerde ifade edilen gerekliliklere uygunluğu kabul edilmiş ürünlerin ex işaretini taşıyabileceğini belirtmektedir. Bu noktadan hareketle, imalatçı direktiflere uygunluğu belgeledikten sonra AB içinde ürününe bu işareti ilişirme hakkına sahip olur ve ürün pazara sürüldüğü andan itibaren onay belgesi veya sertifikası hazır olmalıdır.

Bugün Avrupa Birliği'nde sadece 11 laboratuvar mevcut ex düzenlemeleri için uygunluk sertifikası verme ve AB çapında ürünün rahatça pazarlanmasını mümkün kılmakta olan ex işareti ilişirme yetkisine sahiptir.

2. Yeni yaklaşım kapsamında, ATEX 100a'ya dayalı 94/9/EC sayılı patlayıcı ortamlarda kullanılan ekipman ve koruyucu malzemeler direktifi ikinci grup düzenlemeleri oluşturmaktadır.

Yeni yaklaşım direktifi olması dolayısıyla CE işareti ilişirilmesini gerekli kılan 94/9/EC-ATEX direktifi patlayıcı ortamda kullanılan elektrikli ekipmanlarla olduğu kadar elektrikli olmayan donanımlarla da ilgilidir.

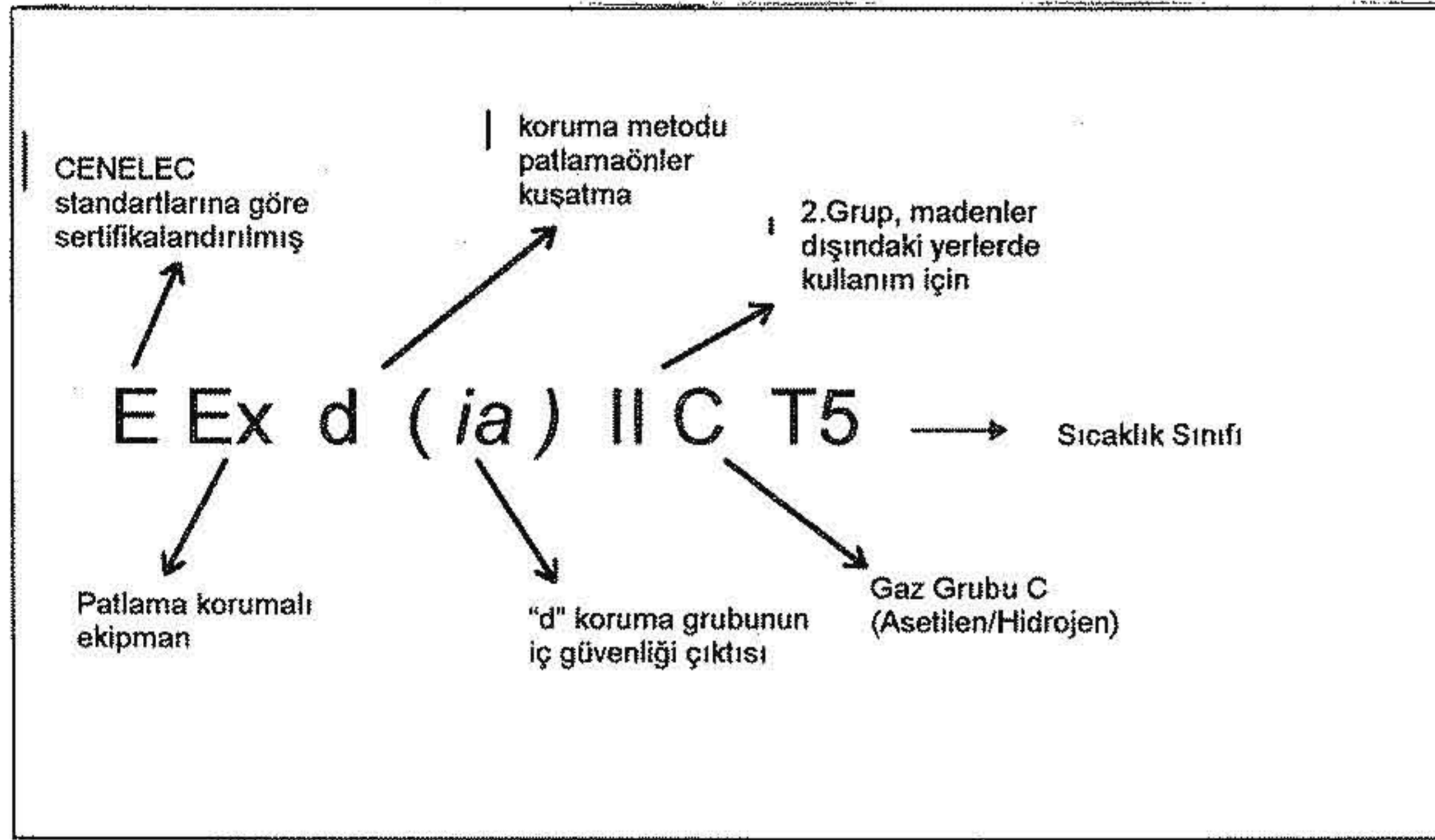
Mart 1996'da yürürlüğe girmiş bulunan ATEX direktifi henüz geçiş süresi içindedir. Geçiş dönemi sonu olan 1 Temmuz 2003 tarihine kadar her iki tip düzenlemede geçerlidir; bu tarihe kadar, eski yaklaşıma göre sertifikalandırılmış bulunan ekipmanlar pazarlanmaya devam edilecek ve hem ex işareti hem de CE işareti geçerliliğini koruyacaktır. Geçiş süresi sona erdiğinde, AB seviyesindeki bütün düzenlemelerin yeni direktife göre yapılması zorunlu hale gelecektir.

ex işareti ilişirme kural setleri, direktiflerle birlikte, IEC (Uluslararası Elektroteknik Komisyonu) katkısıyla CENELEC (Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi) tarafından hazırlanmakta olan Avrupa Standartlarını (EN), atıf yoluyla kapsamaktadır.

5.2. Uygunluk Sertifikası ve Uygunluk Beyanı

Eski yaklaşım direktifi 76/117/EEC'ye göre uygunluk sertifikası ancak uyumlaştırılmış standartların gereklerini yerine getiren ekipmanlara verilebilir. Bu sertifika üreticiye ex işaretini ekipmanı üzerine ilişirme hakkını ve yetkisini vermektedir.

Böylece ürünün AB pazarında serbest dolaşımını sağlayabilmektedir. Yeni yaklaşım direktifi olan 94/9/EC ATEX Direktifine göre, ürün AB tip incelemesine tabi tutulur. Bu inceleme ekipmanın, ilgili standartlarda veya direktiflerde belirtilen gereklere göre projelendirilmiş olan elemanlarının belirlenmesi, test raporlarının hazırlanması ve imalatçının dökümantasyonuna dayalıdır. Tip incelemesi raporu sonucunda imalatçı uygunluk beyanında bulunur ve CE işaretini ilişirir.

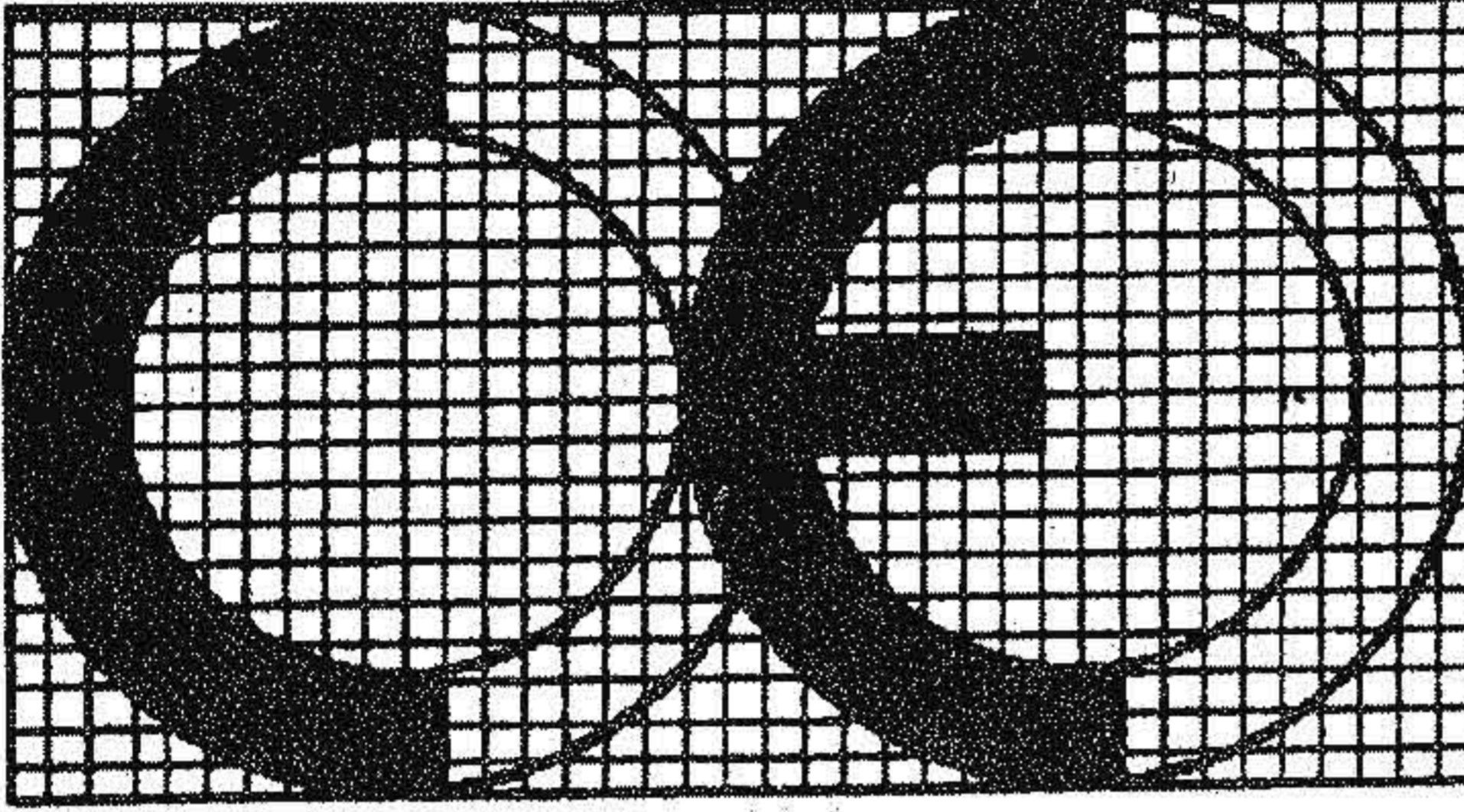

Şekil 4. EN 50014 standardına göre ex işaretlemesine bir örnek

6. CE İŞARETİ

Yeni Yaklaşım Direktiflerinde, ürünün tanımı, taşıdığı riskler, sahip olması gereken asgari güvenlik koşullarının yanı sıra uygunluk değerlendirme prosedürleri de ayrıntılı bir şekilde belirlenmiştir. Dolayısıyla, bir ürün, bütün AB ülkelerinde aynı özellikler için aynı uygunluk değerlendirme prosedürlerinden geçeceğine göre bu prosedürlerinde aynı şekilde belirlenip belgelendirilmesi gerekir. Ayrıca, AB'de yıllardır, her zaman aynı önemde olmayan, çok sayıda farklı marka kullanılmış olması organize bir tek pazar yaratılması aşamasında engeller çıkartmıştır. Bu sebeplere dayanılarak, Yeni Yaklaşım Direktifleri çerçevesinde, daha önce AB'de kullanılmış olan çok sayıda marka yerine tek Avrupa Birliği İşareti "CE Marking" (CE İşareti) geliştirilmiştir. AB Konseyi'nin 22 Temmuz 1993 tarihli 93/465/EEC kararı ile, uygunluk incelemesinde

modüllerle birlikte CE İşaretinin tek işaret olarak kullanımına ve direktiflerin amacı için ne şekilde iliştilirileceğine dair ortak kurallar belirlenmiştir.

Şekil 5. CE İşareti

CE İşareti küçültülür veya büyütülürken yandaki çizimde verilen oranlara itibar edilmelidir.

CE İşaretinin çeşitli kısımları, 5mm'den az olmamak kaydıyla aynı düşey boyuta sahip olmalıdırlar.

Ürün üzerine veya pakete iliştilirilir.

İşaretin yanında iliştilirdiği yılın son iki rakamı yer alır.

CE İşareti, Avrupa'ya Uygunluk anlamına gelen "Conformité Européene" kelimelerinin baş harflerinden oluşturulmuştur. 1995 tarihli direktifle bu kullanım değişikliğe uğramış ve Avrupa Toplulukları anlamına gelen "Community Europe" kelimelerinin baş harflerini simgeliyor olmasının daha anlamlı olacağı konusunda görüş birliğine varılmıştır.

Ticarete konu olan madde ve ürünlerin yaklaşık %8 ile %12'sini kapsamakta olan Yeni Yaklaşım direktiflerine (Ek.2), özellikle bu direktiflerde belirtilen sağlık, güvenlik, tüketicinin ve çevrenin korunması gereklerine uygunluğun göstergesi olan CE işareti, bir marka veya bir müşteri talebi değil; yasal bir zorunluluktur. Temelinde, üreticinin, ürettiği ürünün ilgili direktiflere uygunluğunu sağlaması ve ürünü kontrol etmesi yatan, tek pazarda kısıtlamalarla karşılaşmadan yer alabilmesi için imalatçı veya üçüncü şahıslar tarafından uygunluk değerlendirmesinin gerçekleştirilmiş olduğunu belirten Avrupa Birliği işaretidir. Ancak, yeni yaklaşım direktifleri dışında kalan alanlarda CE işareti kullanılması söz konusu değildir.

Tüketici açısından CE işareti, ürünün direktiflere uygunluğu hakkında bilgi verme işlevinin yanında, ticari anlamda ürünlerin bir üye ülkeden diğerine dolaşımı sırasında sınırların aşılması için bir araç ve bir çeşit pasaport görevi görmektedir. Bu işareti taşıyan hiç bir ürün diğer üye ülkeler tarafından geri çevrilemez. Ancak, asla bir "Kalite Belgesi" değildir, ürünün kalitesi ile ilgili hiç bir bilgi taşımaz. Ürünün CE işareti olabilir; fakat, o ürün çok kalitesiz olabilir. CE işareti taşıyan bir elektrikli bıçak, direktifinde belirtilen güvenlik gereklerini yerine getirmelidir; fakat, iyi kesme zorunluluğu yoktur. Başka bir örnekle; CE işareti taşıyan bir oyuncak uçağı ele alırsak, üzerindeki işaret üründe kullanılan boyanın toksit olmadığını gösterir. O oyuncuğun üç sene ya da üç ay uçağına, kanatlarının çok iyi çalışacağını göstermez; kalite anlamı taşımaz. Bu örnekte CE İşareti, oyuncuğun güvenliği için gereklidir ve mutlaka yasal bir gereklilik olarak kullanılmalıdır.

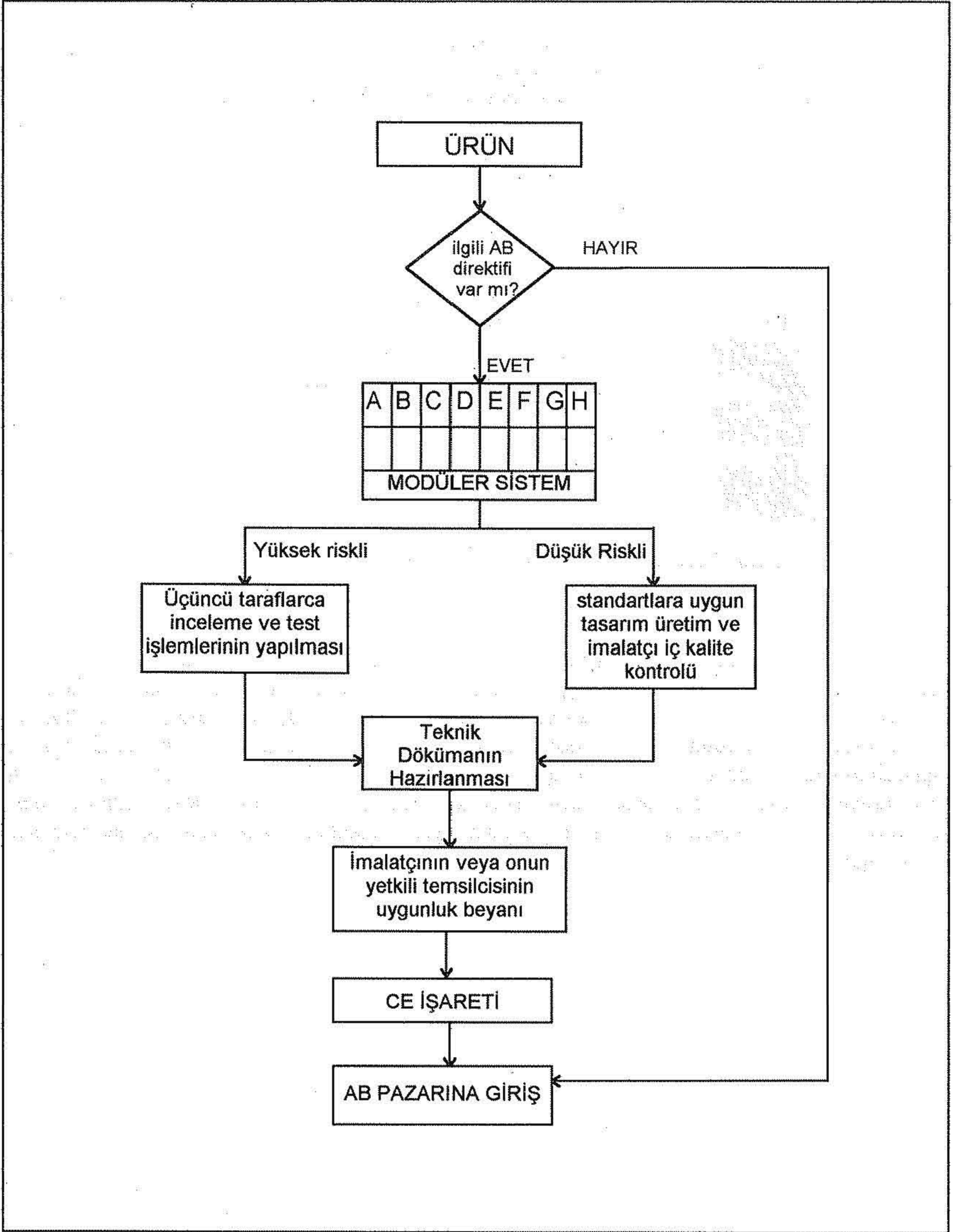
CE işareti, hidrolik bir preste kullanılabilirdi gibi, ofis sandalyesinin hidrolik mekanizmasında da kullanılabilir. Genellikle, direktiflerde belirtilen zorunlu şartlar son ürünler için olmasının yanı sıra, yukarıdaki örnekte de belirtilmiş olduğu gibi, son ürünlerin parçaları için de geçerli olabilmektedir.

Bazı durumlarda bir ürün için uygulanan direktiflerden bazıları farklı mekanlarda ve/veya farklı zamanlarda uygulanabilir. Ayrıca, ürün kendi başına kullanılabilirdi gibi başka ürünlerle birlikte de kullanılabilir. Genellikle, CE işareti ilgili direktiflerde belirtilen şartlara uygun son ürünler üzerinde kullanılmaktadır. Son üründe kullanılmak üzere yan sanayide üretilen bütün sistem ve ünitelerin üreticileri, ilgili direktiflerin gerektirdiği tüm şartları sağlamak, çalışmalarını yaparak teknik dosyalarını hazırlamak ve Uygunluk Deklerasyonunu düzenleyerek ürünlerinin CE işaretinin koşullarına uygun olarak üretildiğini beyan etmek zorundadırlar. Ancak, ürün üzerinde CE işareti kullanmayacaklardır.

Son ürün üreticileri, bütün ürün sorumluluğunun kendilerinde olduğu bilinciyle, yan sanayiden aldıkları bütün sistem ve üniteler için "Uygunluk Beyanı"(Declaration of conformity) adlı belgeyi istemelidirler. Bu beyanı, ürettikleri son ürünün teknik dosyasına koyarak, kullandıkları parçaların ve ünitelerin tamamının sağlık, güvenlik, çevre ve tüketici koruma gereklerine uygun olduğunu ispat edebilmektedirler.

6.1. CE İşaretini İliştirme Yetkisi

Avrupa Birliği ülkelerinde de AB dışındaki ülkelerde de, CE işaretini vermekle yetkili bir kuruluşun varlığı söz konusu değildir. Ancak onaylanmış kuruluşlar, direktiflerde belirtilen durumlarda uygunluk değerlendirmesi işlemlerini yürütürler. Bunun dışında kalan bütün durumlarda üreticiler, gerekli uygunluk değerlendirme çalışmalarını yaptıktan sonra CE işaretini ürünlerine iliştirirler. Başka bir deyişle, CE işareti, yetkili bir kuruluş tarafından verilmez; üretici veya onun AB içindeki temsilcisi tarafından ürüne iliştirilir. İstisnai olarak yetkilendirmenin olduğu durumlarda, özel direktifler, ürünü AB pazarına sokmaktan sorumlu kişi tarafından iliştirilmesine olanak sağlayabilmektedir.

Şekil 6. CE İşareti İliştirilmesinde İzlenmesi Gereken Yol

CE işareti, üretimin kontrol aşamasının sonunda görünür, okunaklı ve açık bir şekilde ilâştirilmek zorundadır. Uygunluk değeriendirilmesi aşamasına onaylanmış bir kuruluş (notified body) katılmışsa, bu kuruluşun tanımlama numarası ve/veya tanıtıcı işareti CE işaretinin yanına ilâştirilir.

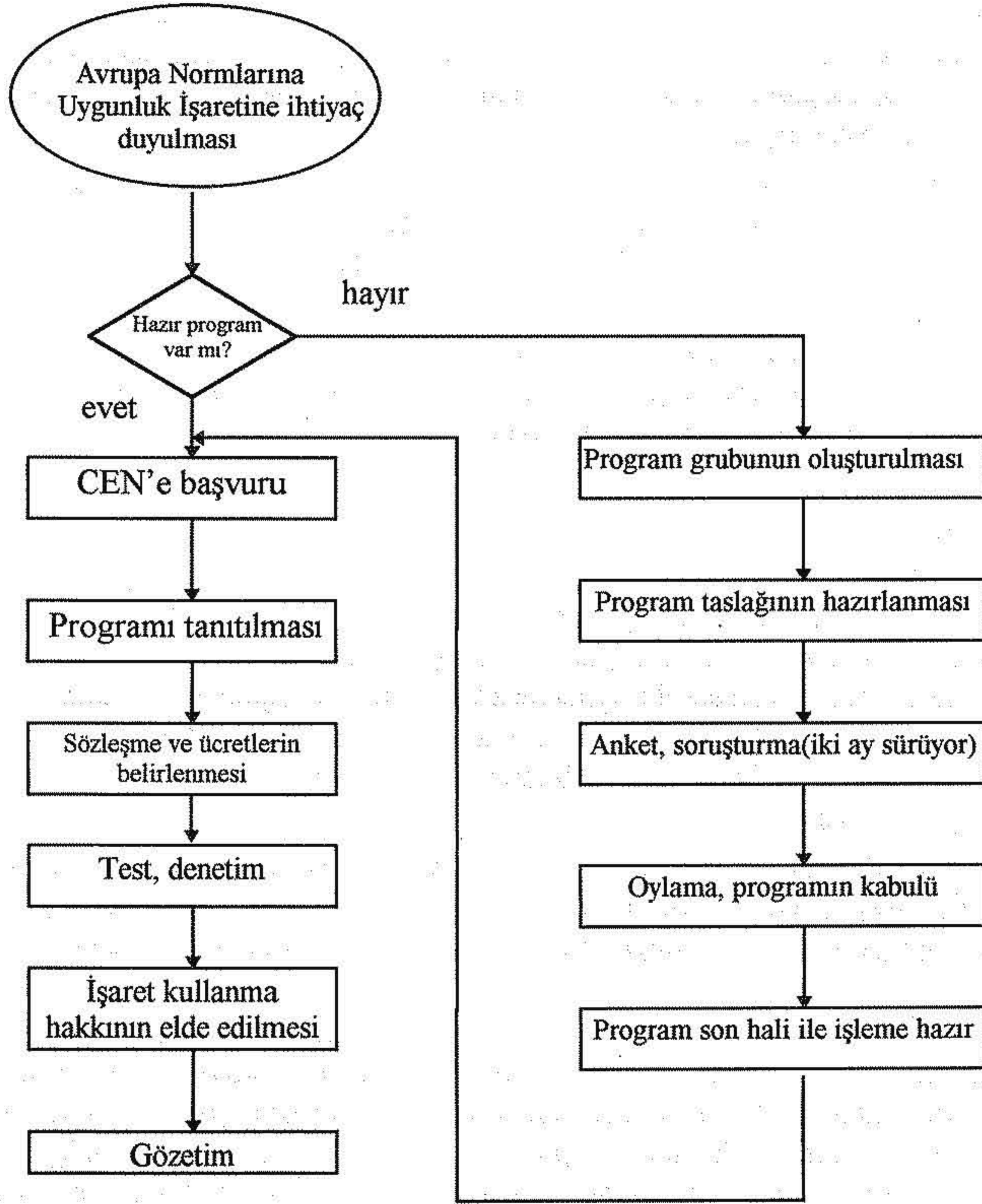
7. Anahtar İşareti "Keymark"

Keymark, ürünlerin gerçek anlamda güvenli olduğundan emin olmak ve her ülkede tekrar sertifikalandırılmasından doğan maliyetleri önlemek için doğruluk ve kalite üzerine odaklanmış üçüncü taraflarca oluşturulacak ortak bir Avrupa markasına duyulan ihtiyaca cevap vermektedir.

Şekil 7. Anahtar İşareti

Avrupa Standardizasyon Kuruluşları CEN ve CENELEC, tüm üye ülkeler tarafından kabul edilen ve Avrupa Normları'na uygunluğu gösteren Anahtar İşareti "Keymark"ı çıkarmakla ortak bir Avrupa Test İşareti oluşturmuşlardır. Bu işaretle, Avrupa çapında tanınacak bir kontrol mekanizmasının oluşturulması ve böylece ürünün pazar içinde tüketici tarafından kabul görmesi sağlanabilecektir. Bunun yanısıra, bir ürünün fazladan bir çok teste tabi tutulması ve test sonuçlarının ülkelerarası anlaşmalara bağlı olarak tanınması gibi durumları ortadan kaldıracak olan bu işaret, Avrupa Komisyonu'na da hız kazandırmıştır. Kullanılıp kullanılmaması ise tamamen isteğe bağlı bırakılmıştır.

Şekil 8. Avrupa Normlarına Uygunluk İşareti Elde Etme İşlemi

CE İşareti ile Keymark arasındaki en temel fark; CE İşareti'nin, ürünlerin AB pazarına girebilmesi için, zorunlu mevzuat kapsamındaki direktiflerce belirlenen şartlara uygunluğunu, Keymark'ın ise ürünün EN Standartlarına (European Norms) uygunluğunu gösteriyor olmasıdır.

Avrupa Standartlarına uygunluk işareti "Keymark"ın alınması işlemi, CEN/CENELEC maddeleri 4. bölümünde *belgelendirme* başlığı altında yer almaktadır. Yukarıdaki akım şemasında da gösterilmiş olduğu gibi, işlem ilk olarak belgelendirmenin gerekli olup olmadığının kontrolü ile başlar. Gerekli bulunması halinde EN Standartlarının esaslarına göre bu belgelendirme için, ürünün EN Standartlarına uygunluğunu tespit için gerekli testin ana hatlarını, denetimleri ve diğer kararları içeren bir program oluşturulur.

CEN/CENELEC üyesi olan ve prosedürde belirlenen işlemlere göre tanınmış belgelendirme kuruluşları ve ulusal organizasyonlar, bu uygunluk değerlendirmesinde görevli kuruluşlardır. Örnek olarak, CEN'in bir üyesi olan DIN, Almanya için keymark uygunluk belgelendirmesini gerçekleştirmekle görevli kuruluştur.

İşlemin son aşamasında Keymark'ın kullanımı onaylanır ve üretici işareti ürünleri üzerinde kullanır. Belge koşullarına ters düşmediği takdirde, bu işaretin yanında ülke içinde kullanılan ulusal belgelendirme işaretlerinin de yer almasında bir sakınca yoktur.

8. EKO-ETİKET

İnsanoğlunun temel ihtiyaçları arasında yer alan tekstil ürünleri üzerinde, ekolojik anlamda yapılan araştırmalar sonucu, tekstil ekolojisinin üretim, insan sağlığı ve atıklar olmak üzere üç aşamada ele alınabileceği ortaya çıkmıştır. Tüketici bu aşamalar arasından en çok tekstil ürününün insan sağlığına zararlı olup olmaması ile ilgilenmektedir. Bu ihtiyaçtan yola çıkan OEKO-TEX (Tekstil Teknolojisi alanında Uluslararası Araştırma ve Deney Birliği) EKO-TEX Standartları olarak anılan, insan ekolojisiyle ilgili insan sağlığına zararlı maddelerin tek tek limit değerlerinin yer aldığı tabloyu yayınlamıştır.

Eko etiket, tekstil ekolojisinin ve ürünlerinin en çok insan ekolojisine olan etkisiyle ilgilenen tüketicinin, edinmiş olduğu giyim eşyalarının veya evde kullanılmaya yönelik üretilmiş herhangi bir tekstil ürününün sağlığa zararlı olmadığı konusunda güven duyabilmesini sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

Fransa'da bulunan ve Eko-Tex Enstitülerinin gerçekleştirmekte olduğu çalışmalara eşdeğer çalışmaları yürütmekte olan Eko-tex Konsorsiyumu, üyelerinin ekolojik olarak üretilen tekstil ürünlerine Eko-Tex etiketi iliştime yetkisi vermektedir. Ürünlere iliştime edilen Eko-tex etiketi, ürünlerin %100 çevre dostu olduğunun değil kendi ürün grubu için seçilmiş standartlara uygunluğunun göstergesidir. Her ürün grubu standartlarının diğerinden farklı olmasından dolayı eko etiket kullanma onayı, her ürün grubu için ayrı ayrı verilmektedir.

9. SONUÇ

Avrupa Topluluğu ile Türkiye arasında imzalanan 1/95 Ortaklık Konsey Kararı ile Türkiye, Gümrük Birliği kapsamında Tek Büyük Avrupa Pazarı'na girme olanağını elde etmiştir. Dolayısıyla, AB mevzuatını Türk mevzuatına uyumlaştırma yükümlülüğü altına girmiştir. Bu pazarda, ürünlerimizin serbestçe pazarlanabilmesi büyük ölçüde, AB mevzuatında yer alan E işareti, CE işareti gibi uygulamaların koşullarının eksiksiz ve doğru olarak yerine getirilmesine bağlıdır. Bu konu ile ilgili çalışmalara temel oluşturacak olan Çerçeve Kanun taslağının

hazırlanması ile ilgili çalışmalar Dış Ticaret Müsteşarlığı başkanlığında, ilgili bakanlıkların ve kuruluşların temsilcilerinin oluşturduğu bir çalışma grubu tarafından sürdürülmektedir.

KAYNAKÇA

1. "The Single European Market", Nederlands Meetinstituut, Ekim 1994.
2. "Official Journal of The European Communities", Avrupa Komisyonu yayını.
3. "En çok Sorulan on Soruda CE İşareti Uygulamaları", CE Consultancy Europe.
4. "Avrupa Birliği ve Türkiye", Dış Ticaret Müsteşarlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, 3. Baskı, Ankara, 1996.
5. "Kalite Danışma Merkezi Bülteni", sayı : 3, 9, 12, TMMOB İzmir Şubesi, 1995-1996.
6. "DEMKO Info" 4/94, 1/95, 2/95, Demko yayını, Danimarka 1994-1995.
7. Yılmaz, Ç., "Standardizasyon Terim ve Kavramları", Dış Ticaret Müsteşarlığı ,Ankara, Şubat 1997.